

- 3 Přehlasovaná podoba *břicho* pokrývá celé Čechy a jz. úsek Moravy a častá je též v mluvě moravských měst, zejména v sm. pohraničí; na Třebíčsku, Tišnovsku a Boskovicku se vyskytuje varianta *břich*. Na většině území Moravy (východně od linie měst Boskovice – Moravský Krumlov) a ve Slezsku je běžná podoba *břuch*.
Forma *cizí* je téměř na celém území národního jazyka s výjimkou vých. okraje. Podoba *cuzí* se omezuje na oblast nářečí slezských a vých. část nářečí východomoravských.
- 4 a) **břich** Jg, SSJČ říd.
břicho Jg, SSJČ
břuch stč. též *břucho*, SSJČ nár., sloven. *brucho*, pol. *brzuch*
- b) **cizí** Jg, SSJČ
cuzí stč., sloven. *cudzí*, pol. *cudzy*, hluž. *cuzy*
- 5 a) břich Po 1 — břicho Ju 1–4, Ru 4 — břicho Ju 3, 5,
Ru 2, 3 — břuch Ju 6, 7, Ru 4, 5
- b) cizí Ju 1, 3, 5–7, Ru 2, 3, 5 — cizej Ju 2–5, Ru 2, 4 — cízej Po 1,
Ju 2
- 7 S areálem nepřehlasované podoby *břuch* se shoduje i rozšíření neprovedené přehlásky v kmeni slova *kožich*, která byla zjišťována na tvaru lok. sg. v *kožuchu*; zhruba na záp. Slovácku zní tento tvar v *kožuše*.

Fi

20 košile (579) — mapa s. 75

- 1 M košile
košule
košela
- 2 Mapa zaznamenává realizaci přehlásky 'u > i ve slově cizího původu adaptovaném již ve staré češtině. Původně latinský výraz *casula* měl v stč. období podobu *košula* s měkkou souhláskou š, a proto se přehlasoval jako jiná domácí slova tohoto typu.
Na mapě zaznamenáváme též areál podoby *košele* (realizované jako *košela*). Ta je příznačná pro slovenštinu a na našem území separátně rozšířila vlivem kopaničářské kolonizace.
- 3 Pro nár. česká v užším smyslu a záp. polovinu střm. nár. je charakteristická podoba *košile*; byla zapsána i v městské mluvě na Moravě, zejména v nově osídlených městech na severu země. Ve Slezsku a ve vých. části Moravy s výjimkou jv. příhraničního pásu je běžná podoba *košule*.
V kopaničářských nár. a na Břeclavsku byla zachycena v návaznosti na slovenské jazykové území obměna *košele* (v nepřehlasované podobě *košela*).
- 4 **košele** sloven. *košela*
košile Jg, SSJČ
- košule** stč. *košula*, pol. *koszula*, hluž. *košla*, *košulka* dem.
- 5 košile Po 1, Ju 1–3, 5, Ru 2–4 — košula Ju 6, 7, Ru 4 — košela Ru 5

Fi

Přehláska v morfologických tvarech

Na následujících mapách se sleduje rozsah přehlásky 'u > i v tvarech dat. sg. substantiv *nůž* a *pole*, v zakončení akuz. sg. feminina *kaše*, v koncovkách instr. sg. f. *krev*, v tvaru vokativu maskulin *zloděj* a *Bohuš* a též v koncovkách akuz. a instr. osobního zájmena *ona*.

Všechny zde uváděné izoglosy jsou už zachyceny v ČJA 4. Ty položky, které tam hláskoslovné difference neregistrují, jsou představeny se všemi hláskovými variantami sledované změny zde.

Nelze vyloučit, že průběh zaznamenaných izoglos může být ovlivněn i jinými okolnostmi než změnami hláskoslovnými, a to především tvarovými analogiemi.